Casian Balabaşciuc

Cântecul sihlei

Pustietatea întunecoasă şi rece îşi strecura fiorii pe sub sumanul feciorului pe care noaptea l-a prins încă prea departe de casă. A întârziat cu cei de-o seamă la crâşma din sat, că iarna, dacă tot nu prea este mult de lucru pe lângă gospodărie, flăcăii se adună după asfinţit să guste un păhărel de rachiu şi o căruţă de vorbe vesele. Până la răscruce a venit cu Ivan Comoreţea. Acolo şi-au urat noapte bună şi s-au despărţit, că Ivan apuca drumul pe deasupra părăului, şi până acasă nu avea de mers decât un sfert de ceas. Mihailo sărea peste un gard şi o lua pe o scurtătură, prin pădure. Ştia poteca de mic copil, o nimerea şi cu ochii închişi că mai mereu se abătea pe scurtătură. Până acasă, în poiană, făcea o jumătate de oră. Dacă nu mergea pe drumul de căruţă trebuia să-şi depene picioarele mai bine de un ceas. Gospodăria părinţilor, moştenită de la bunicul dinspre mamă, era clădită tocmai în Şuşiţa. Aşa era obiceiul mai demult, ca fiecare huţul să-şi ridice adăpost şi grajd de vite cât mai departe, să nu ştie vecinii ce treburi are în casă şi câte animale îi frământă bătătura. Mihailo îşi strânse mai bine sumanul, îşi îndesă cuşma peste urechile pe care noaptea începutului de ianuarie le pişca fără milă, şi se îndemnă la drum, că rachiul îi făcuse mare poftă de mâncare şi se gândea că maică-sa trebuie să fi răsturnat de mult mămăliga de barabule din ceaun. Cu lapte acru din cofa din tindă straşnic se mai potriveşte mămăliga fierbinte. Flăcăul înghiţi în sec şi îşi zise că două străchini pline vor fi de ajuns pentru pofta pe care o avea. Râse de unul singur amintindu-şi de minciunile lui Iuri Senocico. De unde îi veneau în cap atâtea poveşti? Serile în care la cârciumă venea Senocico erau cele mai frumoase, căci flăcăul avea darul povestitului. Uitau huţulii de griji ascultând istoriile nemaiauzite. Trăgeau aprig din lulele şi îşi muiau musteţile în băutura din cănile de lut. Apoi strigau iar crâşmarului să le umple. Iuri ştia că toţi abia aşteaptă să-i audă năzdrăvăniile şi îi zise într-un rând, în treacăt, cârciumarului:

— Auzi, pane, ar trebui să-mi dai de băut fără plată pentru câtă vânzare îţi fac poveştile mele.

— Aşa să fie, Iuri, răspunse gazda, numai să vii şi cu scripca.

Ştia Iuri să le zică al naibii la vioară. Când se oprea din povestit, trăgea o duşcă de rachiu şi îşi punea sub bărbie vioara. Şi săreau huţulii de la mese drept în mijlocul crâşmei, se prindeau pe după

umeri şi începeau să bată apăsat cu opincile în podeaua de lemn, de ziceai că se aprinde focul sub călcâiele lor. Se învălătucea fumul de pipă în odaie şi curgea sudoarea pe feţele înfierbântate ale dansatorilor.

— Zi, măi Iuri, că Dumnezeu ţi-a dat harul ăsta să ne veseleşti!

Jucau feciorii şi bătrânii, jucau gospodarii şi beţivanii, toţi deopotrivă, de parcă i-ar fi vrăjit scripca lui Iuri. Când oboseau, Iuri se oprea din cântat şi începea altă snoavă de a lui, de se cutremura crâşma de râs şi chiote. Către o bucată de noapte, când rachiul începea să râdă în locul huţulilor, se scula de la locul lui şi bătrânul Jecalo, cel care avusese patru neveste. Atâta aşteptau huţulii. Trăgeau în mijlocul odăii o masă şi Jecalo sărea drept în capătul ei.

— Zi-i mai iute, măi, Iuri! striga moşul, iar arcuşul viorii prindea aripi, ca şi picioarele bătrânului.

Fluierau şi chiuiau huţulii ca la nuntă şi, când era jocul în toi, odată sărea bătrânul drept în sus şi se învârtea peste cap aşa de repede că niciunul tânăr n-ar fi putut aşa ceva. Cădea drept în picioare şi iar îşi făcea vânt, o dată înainte peste cap, o dată înapoi peste cap, după care sărea jos de pe masă, suflând anevoie.

— S-au dus tinereţile, măi oameni! spunea Jecalo cu obidă şi se ascundea în ungherul în care îşi sorbea liniştit rachiul.

Ziceau bătrânii că straşnic dansator fusese Jecalo în tinereţe. Se învârtea de două ori peste cap prin aer şi cădea în picioare! La anii ăştia nu mai putea…

Bezna din pădure părea că îşi bagă în ochii lui Mihailo ghearele lungi şi rele. Rar trosnea câte un vreasc îngheţat, tulburând tăcerea de gheaţă. Mihailo asculta împrejurimile. I se păruse că aude fâşâit moale de cetină de parcă s-ar fi strecurat prin desişuri o fiară. Nu se temea de lup, căci la botez îl descântase Tanasie, vrăjitorul, să îl ferească sfinţii de colţii lupilor. Iar urs nu putea fi prin preajmă, căci la vremea aceea urşii îşi sugeau labele în bârloage, jinduind după primăvară. Poate vreo cucuvea tulburase întunericul cu zborul ei neauzit şi negru. Mihailo îşi băgă mâna sub suman şi pipăi aşa, în treacăt, mânierul cuţitului, pe care îl purta mereu prins la chimir. Se simţea mai sigur când avea cuţitul lângă el. Ar fi fost bine dacă şi-ar fi luat şi baltagul de acasă. Nu l-a luat pentru că nu crezuse că o să întârzie aşa de mult la cârciumă. Se apropia de miezul nopţii. Iar o să-l dojenească mama că a întârziat. Înfiorat, îşi grăbi urcuşul. Deodată se opri brusc şi ascultă cu inima

îngheţată. I se păru că aude cântec de fată.

— Ptiu, scuipă în urmă feciorul. Încep să aud ce nu poate fi! îşi zise în şoaptă.

Cu siguranţă i se păruse, că nu la fete se gândise el acuma. Eh, fetele! A veni şi vremea de însurătoare. Tare ar mai strânge una în braţe. Dar în pustia asta doar un copac să strângă… Din sihlă se auzi acum clar o voce de fată, cântând un cântec cum nu a mai auzit. Să fi fost Frosina, soră-sa? Ce să caute ea pe întuneric prin pădure? Nu, nu era vocea ei! Dar cine cânta, în toiul nopţii, în mijlocul pădurii? Mihailo simţi cum i se strânge inima, dar nu voia să arate că se cam speriase:

— Hei! Dar n-ai vrea să cânţi mai aproape, lângă mine? strigă el către glasul cel dulce care se auzea bine, de undeva, din întuneric.

Cântecul încetă şi Mihailo se bucură că, la rândul ei, cea care cântase trăsese o spaimă de moarte. Aşteptă câteva clipe, dar, dacă nu primi vreun răspuns, strigă iar:

— Hai, dă-te mai aproape, că nu te mănânc!

Niciun foşnet nu-i răspunse.

— Na, că te-am speriat rău, zise Mihailo batjocoritor şi dădu să pornească iar, când simţi o mână înfigându-i-se în plete şi trăgându-i capul spre spate. Căciula îi sări cât colo din cap şi simţi două buze fierbinţi lipindu-i-se de gura întredeschisă, în care i se înţepenise dureros ţipătul de groază. Mai simţi mireasma de cetină şi răşină, apoi se prăvăli grămadă pe poteca înzăpezită.

Se trezi acasă, în pat. Lângă el, maică-sa, cu ochii plânşi, clătina din cap a necaz:

— Măi, băiete, aşa se vine acasă? Pe unde ai umblat toată noaptea? Taică-tău e supărat. A înhămat iapa şi a plecat singur la pădure, după lemne. Ce e cu tine, măi, Mihailo, că până azi nu ne-ai făcut griji şi necazuri. Ce prieteni ţi-ai făcut, de ai venit acasă cu hainele aşa de rupte?

Feciorul îşi zări la capătul patului cămaşa zdrenţuită, de parcă ar fi tras de ea lupii. Îl durea capul şi nu avea nicio vlagă în el.

— Mamă, şopti, dă-mi, te rog, o cană cu apă…

— Uite, bea nişte zeamă de merişoare. Ce ai făcut? Ai băut prea mult? Te-ai bătut? îl tot întreba mama.

— Lasă-mă, mamă! Te rog, lasă-mă!

Femeia se îndepărtă de pat, văicărindu-se. Se întoarse cu o strachină de lapte acru, în care înecase un boţ de mămăligă aburindă.

— Uite, ia şi mănâncă ceva, îl îndemnă ea pe Mihailo.

Feciorul aruncă o privire stinsă către strachină.

— Nu mi-e foame, mamă…

— Dar ce s-a întâmplat, copile, cu tine? Ce a dat peste tine?

Mihailo îşi întoarse capul către perete.

— Eşti bolnav? îi puse femeia îngrijorată mâna pe frunte. Arzi tot!

— Lasă-mă, mamă, repetă Mihailo.

Încerca să îşi amintească ce se întâmplase noaptea trecută, dar în minte nu găsea nicio amintire. Doar întuneric. Un întuneric gros, adânc, înfricoşător din care parcă răsuna un cântec ademenitor şi dulce. Îi plăcea cântecul acela, deşi îl durea. Cum putea să doară un cântec? Uite că putea să doară. Îl simţea acolo, în adâncul inimii, cum se răsucea, cum se zbătea, ba ca un dor, ba ca o alinare. Feciorul zăcu toată ziua. Către seară se întoarse şi taică-său din pădure. Auzi sania cu lemne intrând pe lângă peretele casei şi copitele calului lovind înăbuşit pământul îngheţat din ogradă. Maică-sa ieşise din casă şi o auzi schimbând câteva vorbe cu gospodarul. După o vreme omul intră în casă şi aruncă o privire fugară şi încruntată către bolnav.

— Aşa-ţi trebuie, dacă nu ştii măsura, îi zise scurt tatăl.

Se vede că maică-sa îl rugase să fie mai cu milă, căci altfel i-ar fi vorbit taică-său.

Seara fruntea îi ardea toată. Mama îi puse un şervet muiat în zeamă de varză, să-i aline arşiţa. Adormi. Tresări la o bucată de noapte. Auzea în minte cântecul acela dulce şi simţi că nu mai poate sta în pat. Se ridică în capul oaselor şi coborî de sub pocladul călduros. Căută prin întuneric hainele şi se îmbrăcă repede.

— Unde mergi? îl întrebă mama care se trezise şi ea.

— Ies puţin afară… răspunse încet Mihailo.

— Îmbracă-te bine, să nu te îmbolnăveşti mai tare.

Frigul nopţii îi arse obrajii. Din pragul uşii privi către pădurea cufundată în beznă şi tăcere. Acolo ceva îl chema. Nu mai pregetă şi porni agale către pustiul întunecat.

— Măi, băiete, ce se întâmplă cu tine? îl întrebă mama, când deschise ochii. Unde ai fost noaptea asta? Unde ai stat pe frig şi întuneric, Mihailo?

Din spatele mamei, în picioare, tăcut şi încruntat, îl privea tata.

— Mihailo, nu e lucru curat cu tine, plânse mama.

Feciorul nu răspunse. Întoarse fruntea spre perete şi îşi adună gândurile. Nu îşi amintea nimic. Doar un cântec drag şi dulce îi răsuna în urechi.

— Băiete, de două zile nu ai pus nimic în gură. Ia şi mănâncă ceva.

— Nu mi-e foame…

Se făcu iar noapte. O aşteptase cu nerăbdare. Noaptea îi devenise dragă. Se ridică încet de la locul lui şi îşi căută hainele. Nu le găsi. Se vede că le ascunsese maică-sa. Ieşi afară numai în cămaşă, desculţ, în zăpada îngheţată. Nu simţea frigul care îi săgeta încheieturile. Se strecurase afară din casă ca o nălucă albă în cămaşa de in şi stătea aşa în faţa uşii, privind cu nesaţ către pădurea întunecată. Asculta depărtarea, ca şi cum un zvon, un freamăt trebuia să-i dea de ştire că este vremea. Şi parcă auzi iar cântecul dulce, unduind către el din tenebrele îngheţate. Porni prin zăpadă, fără să-i pese de ger, fără să se gândească, fără să simtă.

Când se trezi, lumina soarelui de iarnă tocmai cădea pe pledul cu care era acoperit. Alături, pe un scăunel cu trei picioare, un bătrân cu păr lung şi alb îl cerceta cu ochi albaştri. Mustaţa albă îi ascundea toată gura. Lângă el, în picioare, mama şi tata, îngrijoraţi şi nedormiţi aşteptau o vorbă, un semn.

— Lăsaţi-mă singur cu el, le ceru bătrânul părinţilor să părăsească odaia.

Când uşa se închise binişor în urma mamei, Tanasie îl întrebă:

— Ai văzut-o?

— Pe cine? tresări Mihailo, ca şi cum cineva i-ar fi smuls o mărturisire neaşteptată.

— Pe fată, pe femeie, mă rog… Pe hadină, se răzgândi Tanasie.

— Nu ştiu. Pe cine să văd?

— Arzi tot. Eşti bolnav, clătină Tanasie din cap. Tu cine crezi căţ i-a făcut asta? întrebă îngândurat moşneagul, atingându-i o rană sângerândă din colţul gurii.

— Eu nu ştiu nimic, şopti Mihailo sfârşit.

— Trebuie să-mi spui, îi ceru bătrânul. Trebuie să vorbeşti. Altfel vraja nu se rupe. Eşti în puterea ei. O să te scurgă de viaţă. O să-ţi ucidă zilele. Păcat de tinereţea ta.

Mihailo privea ţintă grinda de deasupra capului. Îi era tot una. Lui nu-i mai păsa de nimic.

— Îţi cântă, nu-i aşa?

Flăcăul tresări iar, ca şi când cineva ar fi dat buzna în liniştea odăii.

— Îţi cântă? Spune-mi!

Mihailo închise ochii şi ascultă cu gândurile veştede cântecul. De unde ştia Tanasie?

— Degeaba te ascunzi! Ştiu că îţi cântă, ştiu că te înnebuneşte cu vocea ei. Cândva mi-a cântat şi mie.

Abia seara a deschis Mihailo iar ochii. Simţea cum îi ard orbitele. Bătrânul era tot lângă el.

— Eudochie, îi zise mamei, a venit vremea. Pregăteşte doisprezece căţei de usturoi. Pisează-i cu apă sfinţită.

Au făcut mujdei şi l-au uns din creştet până în tălpi. Mihailo se zbătea să scape, dar era prea slăbit. A adormit iar. S-a trezit în pântec de noapte şi a sărit în mijlocul casei. S-a ridicat tata de lângă sobă şi a dat să-l prindă în braţe. Mihailo s-a smuls şi s-a repezit afară, desculţ, în zăpada îngheţată. Cei din casă s-au năpustit după el, să-l prindă. Feciorul s-a zbătut ca o fiară prinsă în laţ. A lovit, orbeşte, cu pumnii.

— Lăsaţi-l, l-a auzit pe Tanasie. Daţi-i drumul să plece unde vrea.

Bolnavul a rupt-o la fugă spre pădure. Acum însă vedea, înţelegea ce face. Nu se putea opri însă. O chemare mai puternică decât el, mai aprigă decât vijelia, mai neîndurătoare decât pânza de păianjen îl zorea spre miezul pădurii. Alerga prin zăpadă cu picioarele goale, lovindu-se de molizi, zdrelindu-şi pielea în crengile uscate. Gerul îi biciuia plămânii întinşi gata să plesnească. De pe cetina îngheţată zăpada îi curgea în şuvoaie pe creştet, strecurându-se cu fiori pe spinarea înfierbântată. Auzea cântecul şi alerga în întâmpinarea lui. Se poticni şi căzu cu mâinile într-un morman de omăt. Se ridică anevoie şi sări peste un trunchi căzut de-a curmezişul în calea lui. Cântecul îl purta când în sus, când în jos, pe râpile împădurite. Iar el alerga, alerga fără încetare, ca şi cum ar fi vrut să prindă sunetele îngereşti. Cetina îi lovea faţa, îi înţepa ochii, dar nu-i păsa şi alerga mereu, ca un animal hăituit. Îl durea pieptul, respiraţia i se oprea în sughiţuri ce îi sfâşiau gâtlejul, dar alerga, cu forţă nebănuită, mânat de o pornire blestemată, căreia nu i se putea împotrivi. I se părea că întunericul îşi are lumina sa, că durerea aduce bucurie, că groaza seamănă cu fericirea. Îl dureau ochii, îl usturau picioarele. Zeci de junghiuri îi bântuiau trupul

înfierbântat, dar nu putea să se oprească din goană căci cântecul acela îl ademenea, îl aţâţa. Văzu în jurul lui dihănii nemaivăzute, sau poate că erau doar plăsmuiri ale întunericului, umbre schimonosite de vraja miezului de noapte. Se năpusti în mijlocul unui desiş iar în păr i se înfipseră crengi uscate, ca nişte mâini descărnate care încercau să-l apuce din toate părţile. În treacăt feciorului i se păruse ciudat că se află în toiul nopţii într-un loc în care nu avea ce să caute. Părea că începe să judece, dar în urechi îi răsună din nou cântecul melodios, ca o chemare fără putinţă de ocolit. Căzu iar în beţia care îl purta prin locurile sălbatice, ca pe un animal supus de puterea laţului care i-a cuprins grumazul. Auzea cântul tot mai aproape, tot mai cald şi mai îmbietor. Ajunse în preajma unui brad bătrân, pe care îl ştia de multă vreme. Sau i se părea doar că îl ştie. Din coroana semeaţă atârnau în fuioare barba ursului, iar rădăcinile molizilor din jur se împleteau în preajmă ca nişte şerpi uriaşi cu spinările ieşite de sub zăpada îngheţată. Cunoştea locul, dar nu se putea dumiri unde se află. Când şi când, sclipiri fugare de judecată îl făceau să se cutremure. Pe obrazul împurpurat de căldura fierbinte ce îi izbucnea din trup curgeau şiroaie de sudoare. Aburi groşi îl înconjurau, de parcă însăşi viaţa îi fierbea în trupul vlăguit de boală. Rămase stană de piatră fără suflu în faţa arborelui măreţ, aşteptând să se întâmple ceea ce trebuia să se întâmple. Şi atunci o văzu, bălaie, apropiindu-se de el într-o alunecare neîntreruptă pe deasupra zăpezii. Venea cântând cu voce de înger, cu braţele întinse către el. Venea aducând fericire şi miros plăcut de răşină. În alunecarea ei lină Mihailo îşi vedea alinarea suferinţelor, pacea şi odihna, sfârşitul. Şi sufletul îi vibra de încântare şi bucurie. S-ar fi aruncat în genunchi în calea ei, ar fi sărutat gheaţa, eliberat din lanţul nevăzut, dar necruţător, care îl târâse în toiul nopţii până în acel loc. Îi privea chipul luminos şi palid ca luna, faţa rotundă alintată de un zâmbet promiţător. Ar fi renunţat la orice Mihailo pentru o îmbrăţişare care să-l îmbete pentru totdeauna, care să-l arunce în hăul viselor neterminate şi al iubirilor neîncepute. Femeia se apropiase binişor, când se descătuşă o scăpărare de lumină care îi dezvălui alt chip, străin, urât şi îmbătrânit. Făptura devenise o babă cu părul alb despletit şi încâlcit, cu o faţă întunecoasă şi plină de cute, cu ochi răi şi gură strâmbă. Se dădu un pas înapoi, iar făptura care îl chema cu priviri neruşinate să i se arunce în braţele slabe întinse către el se opri îndărătul măreţului brad. Îşi începu iar cântecul dumnezeiesc şi Mihailo îşi scutură capul de parcă

ar fi vrut să se trezească dintr-un vis, să se rupă dintr-o vrajă. O vedea iar tânără şi frumoasă ca luna plină, îmbrăcată în straie albe ca sclipirile zăpezii în miezul zilei. Îl aştepta să treacă hotarul, către ea, să facă pasul peste rădăcinile şerpeşti, de partea cealaltă a bradului. Şi mai că ar fi trecut în cealaltă lume, dacă nu se frângea dintr-odată cântecul. Un stol de corbi se ridică croncănind în toate părţile, iar Mihailo se miră că nu văzuse până atunci păsările negre. Pe deasupra lui se abătu în zbor neauzit o bufniţă, atingându-i fruntea cu o aripă moale ca muşchiul verde crescut pe sub pietre. Iar fata se schimonosi, devenind din nou o bătrână străvezie cu zâmbet ştirb şi viclean. Îi făcea semne baba să se apropie, un pas, doar un pas, cât să treacă peste rădăcinile ce despărţeau lumile. Nehotărât, Mihailo îşi trecu dosul palmei peste fruntea asudată. Mirosul pătrunzător de usturoi îi lovi nările îmbătate de parfumul răşinii şi dintr-odată în jur scăpără ca un trăsnet turbat şi mut lumina, prefăcând în zdrenţe şi scântei fugare făptura ce îl aştepta dincolo de lume. Se învârteau în jurul său arborii şi zăpada, amestecându-se în vălmăşag cu sclipirile de stele şi cu zborurile negre ale păsărilor, cu umbrele nedesluşite şi cu tăcerea de gheaţă. Şi se făcu frig, un frig cumplit, care i se vărsă în inimă şi în mintea nelămurită. Ar fi vrut să ţipe, dar nu avea glas, ar fi vrut să fugă, dar nu avea picioare. Iar vălmăşagul acela de lucruri şi gânduri se răsturna peste el, venea asupra lui ca un buştean scăpat pe comana îngheţată, gata să lovească de moarte. Auzi vag cântecul, înjunghiat de hohote batjocoritoare şi urâte, de ţipete neomeneşti şi behăit de capră. Vedea raiul şi iadul năpustindu-se unul împotriva celuilalt cu vrăjmăşie neîmpăcată, cu hotărâre neabătută. Iar vocea tot mai palidă, tot mai pierdută se despică în sute de voci nelămurite, alergându-se în ecouri îndepărtate.

Se trezi lac de sudoare. Pe frunte îi pusese mama un şervet umezit. Alături moş Tanasie, plângând, rostea un descântec ale cărui cuvinte nu le auzea. Prin fereastra mică pătrundea tristă şi neputincioasă o rază de soare. Bătrânul vrăjitor se aplecă deasupra lui şi îi unse tâmplele cu ceva rece, mirosind a usturoi.

— De acuma, gata, a scăpat, spuse moşneagul. Să-i daţi fiertură de sovârf şi zeamă de merişoare.

Mama ieşi în tindă după zeamă. Rămaşi singuri, Tanasie se aplecă deasupra bolnavului:

— Îţi rupe inima când cântă, aşa-i, flăcăule?